

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra speciální zootechniky

Studijní obor: Agropodnikání

TÉMA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Přeštické černostrakaté prase – genetický živočišný zdroj

Autor bakalářské práce:

Andrea Lišková

Vedoucí bakalářské práce:

prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.

2011

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím parametrů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2011

Podpis:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. Ing Václavu Matouškovi, CSc. za odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Dále děkuji rodině a přátelům za podporu v průběhu celého studia.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na zpracování informací o problematice genových zdrojů se zaměřením na přeštické černostrakaté plemeno prasat.

V práci je popsán vznik přeštického černostrakatého prasete se zmínkou o chovu populace před první a druhou světovou válkou. Následně byla uvedena regenerace tohoto plemene, která byla provedena s využitím plemen - mirgorodského, livenského, německého sedlového, anglického sedlovitého, cornwall a berkshire. Dále byl zpracován plemenný standard, který se zaměřuje na popis a užitkové vlastnosti a také je zde uvedeno zušlechťování přeštického černostrakatého plemene a to hlavně plemenem pietrain, ale jsou zmíněna i jiná plemena jako landrase, hampshire a podobně. Byly shromážděny informace o chovu genetického živočišného zdroje od roku 2003 do roku 2009 zabývající se stavy populace genového zdroje, kde je uveden počet chovů a zemědělských podniků, odchované potomstvo, plemenné jádro prasnic, úroveň užitkových znaků v kontrole užitkovosti a počet kanců v jednotlivých chovech. Pozornost byla věnována i kryokonzervaci, struktuře populace a udržování plemene s důvody pro ochranu přeštického černostrakatého plemene prasat. V metodice je zachyceno vedení evidence, způsob uchování a šlechtitelský program. Závěrem je uveden stav populace genového zdroje ke konci roku 2010.

Klíčová slova: genový zdroj, prase, přeštické černostrakaté plemeno

ABSTRACT

The thesis is gathering and analyzing information on issues of genetic resources with a focus on přeštické černostrakaté prase pig breed.

The paper describes the emergence of přeštické černostrakaté prase breed mentioning the pig breeding population before the first and second world war. It was subsequently referred to the regeneration of this breed, which was carried out using breeds - mirgorodské, livenské, german saddle, english saddle, cornwall and berkshire. Furthermore, breed standard was developed with focus on the description and functional characteristics and improvement of přeštické černostrakaté prase breed is shown mainly thanks to pietrain breed. On the other hand other breeds, such as landrase, hampshire etc., are referred too. From 2003 to 2009 much information on the breed of animal genetic resources dealing with the population genetic resources was gathered, where the number of farms and farm-bred brood, nucleus breeding sows, the level of commercial signs in the performance tests and the number of boars in individual cages is referred. Attention was also paid to cryopreservation, population structure and breed keeping with the reasons for protecting přeštické černostrakaté prase breed. The methodology is captured as a breeding program, record keeping and selection, breeding, etc. In conclusion, there is the stock of genetic resources given at the end of 2010.

Key words: genetic source, pig, přeštické černostrakaté prase breed

Obsah

1. ÚVOD	8
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	10
2.1 VZNIK PŘEŠTICKÉHO ČERNOSTRAKATÉHO PRASETE	10
2.1.1 <i>Období chovu po první světové válce</i>	11
2.1.2 <i>Období chovu po druhé světové válce</i>	12
2.2 REGENERACE PŘEŠTICKÉHO ČERNOSTRAKATÉHO PLEMENE	13
2.2.1 <i>Plemeno mirgorodské</i>	13
2.2.2 <i>Plemeno livenské</i>	14
2.2.3 <i>Plemeno německé sedlové</i>	14
2.2.4 <i>Plemeno anglické sedlovité (wessex – saddleback)</i>	15
2.2.5 <i>Plemeno cornwall</i>	15
2.2.6 <i>Plemeno berkshire</i>	15
2.3 ZUŠLECHŤOVÁNÍ PŘEŠTICKÉHO ČERNOSTRAKATÉHO PLEMENE	16
2.3.1 <i>Plemenný standard</i>	16
2.3.2 <i>Zušlechťování plemenem pietrain</i>	17
2.3.3 <i>Další zušlechťování od roku 1980 do roku 1996</i>	19
2.4 VÝVOJ POČETNÍCH STAVŮ A UŽITKOVOSTI PŘEŠTICKÉHO ČERNOSTRAKATÉHO PRASETE – GENETICKÉHO ŽIVOČIŠNÉHO ZDROJE	20
2.4.1 <i>Stav populace v roce 2003</i>	20
2.4.2 <i>Stav populace v roce 2004</i>	21
2.4.3 <i>Stav populace v roce 2005</i>	23
2.4.4 <i>Stav populace v roce 2006</i>	25
2.4.5 <i>Stav populace v roce 2007</i>	27
2.4.6 <i>Stav populace v roce 2008</i>	29
2.4.7 <i>Stav populace v roce 2009</i>	31
2.5 UDRŽOVÁNÍ A OCHRANA PLEMENE	34
2.5.1 <i>Udržování plemene</i>	34
2.5.2 <i>Kryokonzervace</i>	35
2.6 METODIKA PRO UCHOVÁNÍ A VYUŽITÍ PLEMENE	36
2.7 STAV POPULACE V ROCE 2010	36
3. ZÁVĚR	40
4. POUŽITÁ LITERATURA	41
5. PŘÍLOHA	46

1. ÚVOD

Současná situace v chovu prasat na území České republiky je dosud nejhorší za poslední roky. Dnes je u nás chováno přibližně 1 845 954 ks prasat celkem. Jednou z příčin snižování stavů bylo zvyšování dovozu živých prasat a vepřového masa. Zatímco v roce 2002 jsme si dokázali výrobu vepřového masa obstarávat sami, v roce 2010 už bylo nutné dovézt polovinu potřebného masa. Vepřové maso je nedílnou součástí naší stravy, obsahuje důležité aminokyseliny, které si naše tělo nedokáže vytvořit samo, a jsme tedy odkázáni na konzumaci v potravě. Celková spotřeba vepřového masa je u nás 40 kg/obyvatele, což znamená, že Česká republika výrazně zaostává v konzumaci masa za zeměmi západní Evropy o 10 – 15 kg/obyvatele. Je třeba poznamenat, že necelá polovina masa je konzumována ve formě výsekového masa a zbytek ve formě výrobků. Dalším významným vlivem na pokles stavu prasat v České republice je zvyšování nákladů především na krmné směsi, které od roku 2007 rapidně stoupají.

V posledních letech dochází postupně k velkému snižování počtu zvířat, která se uchovávají jako genová rezerva. Národní referenční středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat v Uhřetěvsi se touto problematikou zabývá v Národním programu ochrany zvířat. Obecně genové rezervy jsou systémy uchování genetických zdrojů, jde tedy o záchranu a uchování genotypu pro další generace. Zdroje genů uchováváme v živé formě nebo kryokonzervací. Kryokonzervací využijeme spermie a zmrazíme je na -196°C . Vzhledem k současné situaci není možné kryokonzervaci využívat u všech zvířat, a proto nadále zůstáváme spíše u uchovávání genů v živé formě.

Jedním z plemen, u kterého dochází k velkému snižování počtu zvířat v České republice je přeštické černostrakaté plemeno prasat, které je dnes u nás chované pouze jako genový zdroj. Počet kanců a prasnic se k roku 2010 snížil a to na 28 ks kanců a 192 ks prasnic. Ačkoli přeštické černostrakaté plemeno prasat je skromné, velmi odolné vůči stresu, přizpůsobivé na různé podmínky, nenáročné na krmení a má velmi dobrou plodnost i mléčnost, není v současné době příliš oblíbené a to má za následek snižování stavů a ukončování chovu v mnoha zemědělských podnicích. Nevýhodami tohoto prasete je zejména vyšší vrstva

hřbetního tuku a jeho typické zbarvení kůže. V minulosti se chovatelé nevzdávali a věnovali se zušlechtování tohoto plemene. Jedno z použitých plemen bylo pietrain, ale pro problémy s plodností a náchylností ke stresu se od zušlechtování ustoupilo a dnes jak jsem již uvedla je chováno pouze jako genový zdroj.

V předložené bakalářské práci je zachycen současný stav populace přeštického černostrakatého prasete a náměty na další zpřesnění šlechtitelského programu.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1 Vznik přeštického černostrakatého prasete

Jak informuje MOSKAL (1961) nejsou o jeho vzniku k dispozici zcela úplná a přesná data. Většina zpráv se dochovala v ústním podání.

PAŘÍZEK *et al.* (1960) potvrzují všeobecně rozšířený názor, že přeštické prase vzniklo pravděpodobně křížením domácího prasete s prasetem švábsko - hallským, čemuž by i nasvědčovala z hlediska geografického malá vzdálenost od hranic. Sám autor však tento názor považuje za málo věrohodný. Význam tohoto prasete lze srovnat s naším přeštickým. Švábsko – hallské prase odvozuje svůj původ od keltsko – germánského. Je černostrakaté, klapouché, poměrně žírného typu, plodné a odolné.

Do poloviny 19. století se chovaly na území českých zemí různé původní krajové rázy prasat odvozené od divokého prasete evropského. Nejdéle se udrželo klapouché prase zvané staročeský štětinač chované v okolí Netolic (KOUBEK, 1960).

Toto prase bylo původním plemenem chovaných v Čechách. Mělo úzký dozadu stoupající hřbet, na hřbetě tvořily delší štětiny hřívnatý pruh, který se naježil jako hřeben. Uplatnilo se při tvorbě tzv. rychnovského prasete, které vzniklo za použití krve anglických bílých prasat (PAŘÍZEK *et al.*, 1960).

Na Plzeňsku to byl tzv. „český hřebenáč“ s dlouhou hlavou, dlouhýma ušima a kapřím hřbetem, krátkou sraženou pávní na vysoké noze, pozdního vývoje, značně odolný, plodný a málo náročný (KAREL, 1938).

KAREL (1938) dále ve své publikaci zdůraznil, že chov prasat na Plzeňsku má svoji tradici a podle zpráv starých chovatelů to byly především podhorské oblasti Přešticka, Domažlicka a Klatovska, kde v některých obcích chov prasat zvláště vynikal.

Po roce 1850 byla na Plzeňsko dovážena anglická plemena prasat, což potvrzuje archivní zpráva Roubíčka (HODAN, 1998). V této zprávě je uvedeno, že z anglických ras se uznává za nejlepší druh yorkshire, sussex a lincolnshire. Autor dále ve své zprávě uvádí, že kromě těchto plemen se v této oblasti chovala další cizí

plemena, a sice v Koutě na Šumavě prasata plemen cornwall a na Klatovsku v některých chovech yorkshire se chovalo prase suffolk (HODAN, 1998).

FIEDLER, FIEDLEROVÁ, SMITAL (2004) uvádějí, že v průběhu několika desetiletí se pravděpodobně provádělo páření kříženců mezi sebou, přičemž není vyloučeno, že bylo použito příbuzenské plemenitby, čímž došlo ke značnému sjednocení typu zvířat. V oblasti Plzeňska se vytvořily dvě větší místní skupiny černostrakatých prasat - přeštické a kralovické.

RYBÁŘ (1965) informuje, že v plemenném typu se projevovaly znaky oboustranné užitkovosti. Ve váze 60 – 70 kg poskytovala prasata zboží výborné jakosti, především pro tvorbu šunek a pro výsek. Maso se vyznačovalo tzv. „mramorováním“, bylo jemně prorostlé tukem, šťavnaté a křehké. Ve vyšší porážkové hmotnosti poskytovala prasata přeštická a kralovická dostatek tuku. Vynikající masná užitkovost byla dobře vyjádřena exteriérem, zvláště dobře vyvinuté kýty, která byla plná, široká a dobře zmasilá. Hrudník byl široký, hluboký, mírně osvalený. Hřbet dlouhý a široký, končetiny krátké a poměrně silné.

Roubíček (MOSKAL 1961) poznamenává, že s pokračujícím výkrmem docházelo u přeštických prasat k rychlému ukládání tuku, takže při porážce ve vyšší hmotnosti byla prasata typicky sádelnatými.

Díky této skutečnosti se chovatelé na Přešticku a Kralovicku začali specializovat na výrobu selat pro okamžitý prodej. Hlavní pozornost byla zaměřena na plodnost, která se u přeštických prasnic neustálým výběrem dědičně ustálila (KAREL, 1938).

Dále v této souvislosti doplňuje RYBÁŘ (1965), že prasničky pro vlastní doplnění stavů prasnic v držení drobných zemědělců se připouštěly velmi mladé, často ve stáří šesti měsíců, ve váze 90 – 120 kg. Což současně potvrzuje MOSKAL (1961).

2.1.1 Období chovu po první světové válce

KAREL (1938) charakterizuje přeštické prase v období po první světové válce, tj. před vydáním plemenářského zákona jako prase velmi rané, středního rámce, černostrakaté, slabého osrstění, s krátkou hlavou a velkým ušním boltcem.

V důsledku vydání nového plemenářského zákona z roku 1924 a prováděcího nařízení z roku 1928 bylo do chovu zaváděno pouze prase bílé ušlechtilé, bez ohledu

na výkonné krajové rázy. Od té doby byl postupně chov přeštických prasat opomíjen až potlačován (HODAN, 1998).

Nejprve byli na Přešticko dováženi kanci z Rychnovska a od roku 1936 kanci plemene českého bílého. Od roku 1924 nebyla kontrola užitkovosti u přeštických prasat prováděna a od roku 1936 začalo systematické vymycování černostrakatých prasat a nelicentovaných černostrakatých kanců (RYBÁŘ, 1965).

Stejně jako RYBÁŘ (1965) i KOUBEK (1960) uvádí, že docházelo v tomto období velice často k nekontrolované plemenitbě, což mělo za následek jednak ustálení typu a vznik nežádoucích vad, tak i charakteristické projevy degenerace – slabá konstituce, značně protáhlá hlava, nesprávný skus čelistí, nekorektní postoj a celková ochablost se projevovaly stále více.

I přes plemenářský zákon a provádějící nařízení k tomuto zákonu o likvidaci černostrakatých prasat, bylo toto plemeno pro své vynikající vlastnosti a oblíbenost chováno nadále přes veškeré zákazy. Nebyla ale uplatňována zásadní opatření, jako je výběr a cílevědomé páření (RYBÁŘ, 1965).

2.1.2 Období chovu po druhé světové válce

Po druhé světové válce se u nás začala uznávat jen dvě plemena a to plemeno bílé ušlechtilé a na jižním Slovensku plavá mangalica. Začaly se koncipovat zušlechťovací programy ve snaze zvyšování užitkovosti u čistokrevných populací, převážně na základě zušlechťovacího křížení a hlavně se prosazovalo užitkové křížení. V roce 1946 byli dovezeni k osvěžení krve kanci plemene large white, kanci a prasnice bílého ušlechtilého, velké bílé sovětské a ukrajinské bílé stepní plemeno (HOVORKA, SIDOR a SMÍŠEK, 1967).

Od roku 1950 se začala dovážet plemena za účelem užitkového křížení. Mluvíme o plemenech berkshire, cornwall a sedlové plemeno. Dále roku 1952 bylo přivezeno mirgorodské, livenské a plemeno essex (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

Jak napsal ŠILER (1960) bylo prováděno užitkové křížení prasníc bílého ušlechtilého s kanci plemene cornwallského, berkshirského a méně pak se sedlovými a přeštickými kanci. Od křížení s mirgorodskými a livenskými kanci bylo upuštěno pro nevhodnost.

2.2 Regenerace přeštického černostrakatého plemene

Na základě usnesení rady a vlády ze dne 4. a 5. února 1952 o opatřeních ke zvýšení živočišné výroby a tedy k lepšímu zásobování obyvatelstva masem a masnými výrobky, započala regenerace přeštického prasete (RYBÁŘ, 1965).

KOUBEK (1960) uvádí, že přes mnoholeté utlačování přeštických prasat se toto plemeno udrželo v takovém počtu, že se mohlo v roce 1952 přistoupit k jeho záchraně.

Do regenerace plemene bylo vybráno 6 ks původních přeštických kanců a 242 ks přeštických prasnic (MOSKAL, 1974a).

Pokusit se o regeneraci krajových rázů a místních skupin přeštických prasat byli pověřeni pracovníci Výzkumného ústavu živočišné výroby v Uhřetěvsi - Koubek, Moskal a Matějka (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

MOSKAL (1961) dále poznamenává, že hned od počátku nebylo možné stavět na čistokrevné plemenitbě, vzhledem ke kvalitě a počtu výchozího materiálu.

Na počátku se tedy používala mirgorodská a livenská plemena s odůvodněním, že se získá potomstvo dobré životnosti a přispěje ke zkorigování exteriéru, přičemž užitkové vlastnosti tučnivost a ranost byly přibližně stejné jako u přeštických prasat. Dále se připářovali kanci plemene berkshire, německého a anglického sedlového plemene, cornwall a landrace (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

2.2.1 Plemeno mirgorodské

Pro volbu mirgorodského plemene rozhodla výborná plodnost a mléčnost některých prasnic a dobrý exteriér. Nedostatkem pro použití byla typová nejednotnost, pozdější vývin, velký tělesný rámec, těžší hlava, vzpřímené ucho, někdy plochost těla, slaběji vyvinutá kýta a měkké spěnky (RYBÁŘ, 1965).

FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL (2004) dále uvádějí, že toto plemeno pocházelo z Ukrajiny, bylo sádelnaté, skvrnité, černobílé až černé, krátkouché, od roku 1882 křížené s large white, middle white, berkshire a uznané v roce 1940.

MOSKAL (1961) dokazuje, že toto plemeno pro svoji malou vyrovnanost dávalo potomstvu nežádoucí typ a zároveň RYBÁŘ (1965) dodává, že kříženci

byli většího rámce, pozdějšího vývinu a neshodovali se v barvě. Z plemene mirgorodského nebyla založena genealogická linie.

2.2.2 Plemeno livenské

Plemeno pocházelo z Ruska. Bylo sádelnaté, bílé s černými nebo červenými odznaky, poklopenýma ušima, vzniklé křížením původních prasat s middle white, large white, berkshire a bylo uznané v roce 1949 (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

MOSKAL (1961) se shodl s PAŘÍZKEM *et al.* (1960) na tom, že lepší výsledky než mirgorodské plemeno podávalo livenské plemeno.

Bohužel jak dále napsal RYBÁŘ (1965) pro zušlechtění se použilo jen málo příslušníků tohoto plemene, protože větší použití nebylo možné vzhledem k malé odolnosti vůči nemocem a tedy nebyla zachována žádná genealogická linie, podobně jako u předchozího plemene.

2.2.3 Plemeno německé sedlové

V Německé spolkové republice se toto plemeno rozdělovalo na švábsko – hallské a anglerské. V bývalé Německé Demokratické republice byla tato dvě plemena sloučena v jedno a tedy v německé sedlové. Vlastnosti tohoto plemene byly kromě vysoké plodnosti a dobré mléčnosti prasnic také vynikající růstové schopnosti, nenáročnost, odolnost, mimořádná žravost a přizpůsobivost různým podmínkám (MOSKAL, 1963).

RYBÁŘ (1965) informuje o tom, že kanci německého sedlového plemene dávali potomstvo, které nejvíce odpovídalo požadavkům chovného cíle. Ovšem v barvě prasat se vyskytovala černostrakatá, někdy s rezavým zbarvením nebo celá černá. A na toto navazuje i publikace TOLARA (1960), že později se toto plemeno projevilo jako nežádoucí s delší hlavou, plošším trupem, sraženější zádí a plochou kýtou.

2.2.4 Plemeno anglické sedlovité (wessex – saddleback)

Toto plemeno vzniklo křížením plemen hampshire, berkshire, sussex a patřilo mezi nejužitečnější plemena v Anglii. Vynikalo zejména plodností, skromností a přizpůsobivostí různým podmínkám a vhodností pro pastvu (MOSKAL, 1963).

RYBÁŘ (1965) napsal, že toto plemeno bylo masného užitkového typu a poprvé bylo použito k plemenitbě v roce 1956 v Dnešicích na Přešticku.

ŠAFRÁNEK (1968) klade důraz zvláště na to, jak se jedinci uplatnili vzhledem k většímu tělesnému rámcí jako korektoři stáda, především tam, kde se vyskytoval malý tělesný rámec prasnic.

2.2.5 Plemeno cornwall

Plemeno bylo též použito k zušlechtování přeštických prasat, ale pouze v omezené míře. Toto plemeno zřejmě vzniklo křížením místních dlouhouchých prasat, chovaných dříve v jihozápadní Anglii, s prasaty essexskými, čínskými, portugalskými a neapolskými (MOSKAL, 1963).

Jedinci bývali často celí černí, se sraženější zádí, někdy ploššího trupu, celkově kratší a hodně temperamentní (RYBÁŘ, 1965).

2.2.6 Plemeno berkshire

Roku 1841 Američan A. B. Allen dospěl k názoru, že berkshire vznikl kolem roku 1770 křížením starého anglického prasete s asijským prasetem.

PAŘÍZEK *et al.* (1960) uvádí, že berkshirská prasata mají široký a hluboký trup na středních nohách, střední část trupu není protáhlá, boky jsou plné a oblé. Uši celkem malé, tenké, postavené nebo slabě skloněné dopředu.

Toto plemeno bylo použito v počátcích zušlechtování, ale později od něho bylo upuštěno pro přílišnou tučnivost, malý rámec, krátkou hlavu, vzpřímené ucho, malou délku těla, nízkou nohu a především malou plodnost (RYBÁŘ, 1965).

2.3 Zušlechtování přeštického černostrakatého plemene

KOLÁŘ (1955) a ŠILER (1960) porovnávali v tomto období výkrmovou schopnost a jatečnou hodnotu přeštických prasat s plemenem bílým ušlechtilým. Cílem bylo vytvořit plemeno masosádelnatého typu, ranného, plodného s pevnou konstitucí, které by bylo možné použít k užitkovému křížení s prasaty plemene bílého ušlechtilého.

Podle MOSKALA (1961) by měl být vývin přeštických prasat takový, aby šesti měsíční chovní běhouni dosáhli hmotnosti 70 kg, devíti měsíční chovná prasata 110 kg a dvouleté plemenné prasnice 220 kg a více. Při kontrole výkrmnosti mělo být dosaženo 650 g průměrného denního přírůstku.

Z původních 242 ks přeštických prasnic klasifikovaných v roce 1954, byl po 8 letech stav 9 576 ks prasnic, a zatím co v roce 1952 působilo v Přeštickém okrese 7 ks černostrakatých kanců (z toho 6 ks přeštických) bylo při všeobecných výběrech v Západočeském kraji vybráno v chovu 593 ks kanců (MOSKAL, 1964b).

U přeštických prasat po ukončení jejich regenerace v letech 1962 a 1963 se prakticky uskutečňovala čistokrevná plemenitba a osvěžení krve anglickými sedlovými plemeníky (MOSKAL, 1970).

Roku 1964 bylo přeštické černostrakaté plemeno prohlášeno za samostatné plemeno (RYBÁŘ, 1965).

2.3.1 Plemenný standard

Plemeno přeštické černostrakaté vykazuje střední tělesný rámeček. Má lehkou, mírně prosedlanou hlavu, středně dlouhý, široký, hlubší hrudník, kratší, kompaktní trub, dobře osvalený hřbet s dobře vázanou plecí. Zád' je rovná, kýta dobře osvalená, břicho prostorné s dobře vyvinutými struky. Končetiny jsou středně vysoké, pevné (STUPKA, ŠPRYSL a ČÍTEK, 2009).

PULKRÁBEK *et al.* (2005) uvádí, že přeštické černostrakaté plemeno se vyznačuje vynikajícími reprodukčními vlastnostmi, nenáročností a vysokým

stupněm přizpůsobivosti a odolností vůči vnějším podmínkám prostředí. Má vynikající odolnost vůči stresu.

Jde o klapouché plemeno, poloklapouché či ostrouché ucho je nežádoucí. Barva je černobílá bez vymezení tělesných partií pro černou a bílou a s jemnými štětinami (STUPKA, ŠPRYSL a ČÍTEK, 2009).

Zakončení regeneračního procesu a uznání plemene bylo v období, kdy se v produkci jatečných prasat kladl důraz na zvýšenou produkci libového masa s ohledem na moderní požadavky konzumenta. Proto se přistoupilo k zušlecht'ovacímu procesu u prasat této populace (RYBÁŘ, 1965).

PETŽELKOVÁ (2010) uvedla, že zvířata mají ve světě jen několik soch, z toho se jedna nachází v České republice v Přešticích a jedná se o sochu přeštického černostrakatého prasete. V roce 1957 se konala zemědělská výstava „Plzeňsko – budování socialismu“, kde byla prvně předvedena expozice přeštických černostrakatých prasat. A právě pro tuto výstavu vzniklo ono sousoší prasat, které je vyrobené z kameniny. Vyrobil ji Jaroslav Podbal z Horní Břízy, který své dílo nepodepsal z důvodu, že proporce soch neodpovídají přeštickým prasatům, že je to stylizované. Po výstavě měla být zbořena původní kašna na náměstí a místo ní tu mělo stát obrovské betonové monstrum s vodotrysky a se sochami prasat uprostřed. Památkáři to ale zamítli a naštěstí k tomu nedošlo. Tato socha se nachází před zemědělskou budovou po levé straně výpadovky z Přeštic ke Klatovům a Železné Rudě.

2.3.2 Zušlecht'ování plemenem pietrain

Podle MOSKALA (1974a) bylo roku 1964 použito k zušlecht'ovacím procesům plemeno landrase. Toto plemeno ale nevyhovovalo zejména v kvalitativních i kvantitativních vlastnostech a nedosahovalo tak požadovaného cíle, (MOSKAL, 1971b) dodává, že z těchto důvodů bylo přistoupeno k plemenu pietrain, neboť se tehdejší černostrakatým prasatům více přibližovalo v délce i hloubce trupu.

Cíl tehdejšího zušlecht'ovacího křížení vyplýval z charakteristiky obou plemen. Jednalo se o zvýšení podílu masa v jatečných půlkách při zachování

reprodukčních vlastností a růstové schopnosti. Zušlechťování plemenem pietrain probíhalo od roku 1966 do roku 1972 (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

Charakteristika plemene pietrain

Toto plemeno bylo uznáno roku 1965 v Belgii. Jde o plemeno středního tělesného rámce, super masného užitkového typu. Má mírně prosedlanou hlavu, krk kratší velmi dobře osvalený. Hrudník středně dlouhý, válcovitý a hluboký (STUPKA, ŠPRYSL a ČÍTEK, 2009).

V publikaci PULKRÁBEK *et al.* (2005) je plemeno pietrain charakterizováno jako černobílé, popř. skvrnitě zbarvené s nepravidelným zastoupením černé a bílé barvy a také s nepravidelným rozložením po těle. Dalším znakem je mediální rýha končící u kořene ocasu.

Jedná se o plemeno typicky otcovské na jedné straně s nižší plodností, nízkou růstovou schopností a na druhé straně s vynikající jatečnou hodnotou a špatnou kvalitou masa - vysoký výskyt odchylek masa PSE a nízký obsah intramuskulárního tuku (STUPKA, ŠPRYSL a ČÍTEK, 2009).

V návaznosti na výše uvedené zušlechťování černostrakatého plemene HOVORKA *et al.* (1978) uvádějí, že zvířata plemena pietrain byla dovezena z Belgie roku 1965. V letech 1966 až 1975 bylo dovezeno celkem 139 ks zvířat z toho prasnice byly dováženy pouze v letech 1965 až 1967, a to:

- v roce 1963 do Západočeského kraje byli dovezeni 3 ks kanců a 16 ks prasnic z Jugoslávie,
- v roce 1966 byli dovezeni 3 ks kanců a 8 ks prasnic opět z Jugoslávie a 1 ks kance z Belgie,
- v roce 1970 byli dovezeni 2 ks kanců z SRN a 1 ks kance z Nizozemska,
- v roce 1972 poslední dovoz 2 ks kanců z NDR.

V závěru tohoto procesu se za přeštické černostrakaté prase považuje takové zvíře, které má podíl krve pietranských prasat nižší nebo roven 25%.

Díky tomuto zušlechťovacímu křížení se podstatně zlepšila jatečná hodnota přeštických černostrakatých prasat při zachování jejich původní výborné reprodukční užitkovosti a jejich dobré úrovně výkrmnosti (RYBÁŘ, 1965).

2.3.3 Další zušlechtování od roku 1980 do roku 1996

Poměrně nepřínosná plemena jako německé sedlové nebo saddleback, byla pro toto zušlechtování použita, ale později byla vyřazena. Za zmínku ovšem stojí dovoz zmrazeného spermatu plemene Sattelsschwein z NSR, protože ve šlechtitelském chovu Mladotice bylo inseminováno 14 ks prasnic, z toho se 4 ks opрасily a z odchovaného potomstva vznikla linie Anker (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

POUR (1985) informuje, že šlechtěním přeštického černostrakatého plemene se zabývaly dva ústavy. Ve výzkumném ústavu v Praze 10 – Uhřetěves se řešil úkol „Šlechtění přeštického černostrakatého plemene v užitkových vlastnostech s ohledem na mateřské plemeno“.

Ve výzkumném ústavu pro chov prasat v Kostelci nad Orlicí se řešil výzkumný úkol „Další šlechtění přeštických černostrakatých prasat s užitkovostí mateřských plemen“ v tomto ústavu se jednalo o zušlechtování přeštických prasat plemenem landrase (DIBLÍK a KLUSÁČEK a FIEDLER, 1986).

Jak dále ve své knize uvádějí IVÁNEK a ŠŤASTNÝ (1989) jednalo se o zušlechtování přeštického černostrakatého prasete plemenem welsh. Protože výsledky nebyly z hlediska užitkovosti uspokojivé, bylo křížení ukončeno.

Nakonec v letech 1996 až 1997 bylo použito dvou kanců plemene hampshire (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004).

Původ a období vzniku nejdůležitějších plemen, která byla použita pro zušlechtění přeštického černostrakatého plemene, jsou uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1: Původ a období vzniku nejdůležitějších plemen, která byla použita pro zušlechtění přeštického černostrakatého plemene (FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL, 2004)

Plemeno	Země původu	Období vzniku	Vznik svazu
Yorkshire	V.B.	Konec 18. Stol	1868
Poland-China	USA	Pol. 19. Stol	1878
Swabian-Hall	Německo	1780 – 1830	1925
Berkshire	V.B.	Zač. 19. Stol	1884
Cornwall	V.B.	Pol. 19. Stol	1899
Wessex Saddleback	V.B.	Konec 19. Stol	1918
Angelin Saddleback	Německo	Konec 19. Stol	1928
German Saddleback	Německo	Konec 20. Stol	1970
Mirgorod	Ukrajina	Konec 19. Stol	1940
Livny	Rusko	Konec 19. Stol	1949
Pietrain	Belgie	1920 – 1950	1950
Landrace	Dánsko	Pol. 19. Stol	1896
Welsh	V.B.	Zač. 20. Stol	1918
Hampshire	USA	Pol. 19. Stol	1893

2.4 Vývoj početních stavů a užitkovosti přeštického černostrakatého prasete – genetického živočišného zdroje

2.4.1 Stav populace v roce 2003

Genový zdroj přeštického černostrakatého plemene prasat se choval v deseti stádech devíti zemědělských podniků, dva chovy chtěly chov ukončit (tabulka 2). V případě skutečného zrušení chovů byla možnost dohodnout zvýšení stavu prasnic v jiných chovech pro dodržení plánovaného počtu zvířat v populaci genového zdroje. U přeštického černostrakatého plemene prasat bylo v roce 2003 v průměru v jednom stádě 4,2 ks kanců a 36 ks prasnic. Počet prasnic plemenného jádra a odchovaného potomstva je uveden v tabulce 3.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 80,4 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 27,1 ks prasniček, resp. 3,7 ks a 1,9 ks

kanečků. Plemenné jádro prasnic tvořilo 70% počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2003).

Tabulka 2: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech v roce 2003 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2003)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
Lukerna a.s.	Libákovice	5	30
	Předenice	4	47
ZD Merklín	Buková	4	32
Žihelský statek a.s.	V.C. Hať	3	31
ZD Dřevce Kožlany	Černíkovice	2	26
ZD Hvozď	Dražeh	3	28
Kralovická zemědělská	Výrov	5	30
ZD Mladotice	Mladotice	4	47
RESPO Tachov s.r.o.	Částkov	6	43
Bouzov zemědělská a.s.	Bouzov	3	18
Celkem		39	332

Tabulka 3: Počet prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2003 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2003)

Chov	Prasnice	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	PJ	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
Libákovice	23	27	3	3	2
Předenice	33	121	43	8	3
Buková	18	82	28	1	-
V.C. Hať	26	106	17	3	3
Černíkovice	26	19	9	-	-
Dražeh	19	50	39	1	1
Výrov	21	98	30	2	-
Mladotice	35	46	21	3	1
Částkov	33	113	36	9	5
Bouzov	3	11	5	5	-
Celkem	237	673	231	35	15

2.4.2 Stav populace v roce 2004

Přeštické černostrakaté plemeno prasat se chovalo v 8 stádech 7 zemědělských podniků. Dva chovy ukončily svoji činnost v roce 2003

(podnik ZD Dřevec Kožlany, chov Černíkovic, podnik Bouzovská zemědělská a.s. chov Bouzov), další dva koncem roku 2004 (Lukerna a. s., chov Libákovice - TBC a chov Předenice - zastaralá technologie). U přeštického černostrakatého plemene prasat bylo v roce 2004 v průměru v jednom stádě 5 ks kanců a 42 ks prasnic. Počet prasnic plemenného jádra a odchovaného potomstva je uveden v tabulce 4.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 75,9 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 30,2 ks prasniček, resp. 3,6 ks a 1,6 ks kanečků. Počet prasnic plemenného jádra (PJ) a jejich věková struktura je v tabulce 5. Plemenné jádro prasnic tvořilo 70 % počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2004).

Úroveň znaků v kontrole užitkovosti

Během posledních let se průměrný počet živě narozených a dochovaných selat vrhu výrazně neměnil, rovněž průměrný denní přírůstek od narození do 90 kg u prasniček a do 100 kg živé hmotnosti u kanečků byl během posledních let přibližně na stejné úrovni. U podílu libového masa v živé hmotnosti 100 kg došlo ke zvýšení a to jak u prasniček, tak i u kanečků a současně se snižovala průměrná výška špeku. V porovnání s chovným cílem bylo zvýšení těchto ukazatelů takřka na úrovni jedné směrodatné odchylky. Výběr plemenných zvířat, zvláště kanečků, byl zřejmě pod tlakem všeobecného zvyšování zmasilosti, tak jak je tomu u všech ostatních plemen prasat. Zabřezávání prasnic po prvním zapuštění bylo v přirozené plemenitbě 88,1 %, v inseminaci 74,4 %. (MÁTLOVÁ *et al.*, 2004).

Tabulka 4: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech v roce 2004 (MÁTLOVÁ, *et al.*, 2004)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
Lukerna a.s.	Libákovice	4	23
	Předenice	4	59
ZD Merklín	Buková	5	34
Žihelský statek a.s.	V.C. Hat'	4	38
ZD Hvozd	Dražeň	3	28
Kralovická zemědělská	Výrov	5	43
ZD Mladotice	Mladotice	8	54
RESPO Tachov s.r.o.	Částkov	7	55
Celkem		40	334

Tabulka 5 : Počet kanců a prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2004 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2004)

Chov	Počet	Prasnice	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	kanců	PJ	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
Předenice	5	35	135	58	2	2
Buková	7	28	54	41	0	0
V. C. Hať	6	29	91	32	9	1
Dražeň	3	17	22	6	2	1
Výrov	3	37	127	14	4	2
Mladotice	6	40	41	29	7	3
Částkov	6	43	115	48	5	4
Celkem	37	229	607	242	29	13

2.4.3 Stav populace v roce 2005

Přeštické černostrakaté plemeno prasat se chovalo v 7 chovech 7 zemědělských podniků, jak je uvedeno v tabulce 6. Koncem roku 2004 se v podniku Lukrena a. s., noví majitelé rozhodli zrušit chov prasat, tzn. Chov v Libákovcích a v Předenicích, který však koupila Ing. Kašparová a chov se znovu začlenil do genového zdroje. U přeštického černostrakatého plemene prasat bylo v roce 2005 v průměru v jednom stádě 5 ks kanců a 47 ks prasnic. Počet prasnic plemenného jádra a odchovaného potomstva je uveden v tabulce 7.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 71 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 28 ks prasniček, resp. 3,4 ks a 2,4 ks kanečků. Plemenné jádro prasnic tvořilo 75 % počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2005).

Úroveň znaků v kontrole užitkovosti

Během posledních let se průměrný počet živě narozených a dochovaných selat vrhu výrazně neměnil, rovněž průměrný denní přírůstek od narození do 90 kg u prasniček a do 100 kg živé hmotnosti u kanečků byl během posledních let přibližně stejný. U podílu libového masa v živé hmotnosti 100 kg došlo k určitému snížení u prasniček a zvláště u kanečků a současně ke zvýšení průměrné výšky špeku.

Zabřezávání prasnic po prvním zapaštění bylo na úrovni 81 % (přirozená plemenitba 88,5 %, inseminace 73,7 %).

Počet kanců působících v jednotlivých chovech uvádí tabulka 8 i zastoupení kanců v genealogických liniích. V průměru na jeden chov působilo v plemenitbě 5 ks kanců a v deseti genealogických liniích bylo v průměru 3,5 ks kanců (u linie Pirát je však pouze 1 kanec, u linie Mason 2).

Navržený přípařovací plán na rok 2004 a další roky, projednaný na poradě chovatelů konané dne 30. 3. 2004 v Plzni Černicích, byl v roce 2005 dodržen.

V roce 2005 byl vypracován výhled managementu plemene do roku 2010, který zněl takto: Přeštické černostrakaté plemeno prasat se chová jako genetický zdroj od roku 1996 a v uzavřené populaci od roku 2000. Do populace genetického zdroje bylo původně vybráno 12 šlechtitelských chovů, přičemž chov v Sedlicích byl zrušen v roce 1999, chov Řenče II. v roce 2000, chovy Černíkovice a Bouzov v roce 2003 a koncem roku 2004 ukončil svou činnost podnik Lukrena, chov Libákovice. Populace je v současné době rozdělena do 7 chovů, ale plánované počty prasnic (330 ks až 350 ks) a kanců (35 ks až 45 ks) se nemění (MÁTLOVÁ *et al.*, 2005).

Tabulka 6: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech v roce 2005 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2005)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
Ing. Hana Kašparová	Předenice	1	29
ZD Merklín	Buková	5	52
Žihelský statek a.s.	V.C. Hať	8	41
ZD Hvozd	Dražeň	4	27
Kralovická zemědělská	Výrov	4	52
ZD Mladotice	Mladotice	5	64
RESPO Tachov s.r.o.	Částkov	9	65
Celkem		33	330

Tabulka 7: Počet kanců a prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2005 (MÁTLOVÁ et al., 2005)

Chov	Počet	Prasnice	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	Kanců	PJ	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
Předenice	1	25	21	11	4	3
Buková	6	42	34	29	2	2
V. C. Hať	7	33	124	39	6	4
Dražeň	1	17	7	11	1	0
Výrov	3	44	92	9	0	0
Mladotice	8	39	54	37	3	1
Částkov	5	51	165	61	8	7
Celkem	31	248	497	197	24	17

Tabulka 8: Seznam kanců působících v jednotlivých chovech během roku 2005 (MÁTLOVÁ et al., 2005)

Chov	Kanec	Počet
Předenice	Viskont 176, Pirátek 244	2
Buková	Matěj 125, Apolón 224, Sáčko 144, 147, Pirátek 245, 246, Mason 12	7
V. C. Hať	Sokolík 289, 290, 291, Wiskont 18, 21	5
Dražeň	Viskont 169, 177, Apolón 225, Wiskont 17, 19	5
Výrov	Sudet 37, Matěj 121, 123, Sokolík 283, Apolón 227, Pirát 17	6
Mladotice	Sudet 41, Sáčko 145, Mason 17, Wiskont 20	4
Částkov	Sudet 40, Matěj 127, Viskont 173, 174, 175, Wiskont 16	6
Celkem		35

2.4.4 Stav populace v roce 2006

Přeštické černostrakaté plemeno prasat se chovalo v 7 zemědělských podnicích, jak uvádí tabulka 9. Farma v Předenicích, ZD Hvozd a farma Dražeň uvažovaly o ukončení chovu přeštického černostrakatého plemene. Lze předpokládat, že velikost populace se nezměnila, vyřazených cca 40 ks prasnic se rozdělilo mezi zbývající chovy. U přeštického černostrakatého plemene prasat bylo v roce 2006 v průměru v jednom stádě 4,3 ks kanců a 47,3 ks prasnic. Počet prasnic plemenného jádra a odchovaného potomstva je uveden v tabulce 10.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 62 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 27 ks prasniček, resp. 4,1 ks a 1,9 ks kanečků. Plemenné jádro prasnic tvořilo 69 % počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2006).

Úroveň znaků v kontrole užitkovosti

Během posledních let se průměrný počet živě narozených a dochovaných selat ve vrhu výrazně neměnil, rovněž průměrný denní přírůstek od narození do 90 kg u prasniček a do 100 kg živé hmotnosti u kanečků byl během posledních let přibližně stejný. U podílu libového masa v živé hmotnosti 100 kg došlo k určitému snížení u prasniček a zvláště u kanečků, a současně došlo ke zvýšení průměrné výšky špeku. Zabřezávání prasnic po prvním zapuštění bylo na úrovni 81 % (v přirozené plemenitbě 88,5 %, v inseminaci 73,7 %).

Počet kanců působících v jednotlivých chovech uvádí tabulka 11 i zastoupení kanců v genealogických liniích. V průměru na jeden chov působilo v plemenitbě 4,6 ks kanců a v 10 genealogických liniích bylo v průměru 3,4 ks kanců (u linie Sáčko pouze 1 kanec, u linie Mason 2). Za použití kryokonzervovaného semene se podařilo obnovit genealogickou linii Akoga.

Navržený přípařovací plán na rok 2006 na další roky, projednaný na poradě chovatelů konané dne 22. 4. 2005 v Plzni Černicích, byl dodržen (MÁTLOVÁ *et al.*, 2006).

Tabulka 9: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech v roce 2006 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2006)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
Ing. Hana Kašparová	Předenice	2	26
ZD Merklín	Buková	3	48
Žihelský statek a.s.	V.C. Hať	4	44
ZD Hvozd	Dražeh	1	18
Kralovická zemědělská	Výrov	4	48
ZD Mladotice	Mladotice	7	70
RESPO Tachov s.r.o.	Částkov	7	77
ISK		2	
Celkem		30	331

Tabulka 10: Počet kanců a prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2006 (MÁTLOVÁ et al., 2006)

Chov	Počet	Prasnice	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	Kanců	PJ	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
Předenice	-	23	-	-	-	1
Buková	3	36	51	35	-	-
V. C. Hať	5	27	75	35	6	3
Dražeň	1	-	2	-	3	-
Výrov	4	30	62	7	5	1
Mladotice	9	49	111	63	4	2
Částkov	6	62	135	52	11	6
Celkem	28	227	436	192	29	13

Tabulka 11: Seznam kanců působících v jednotlivých chovech během roku 2006 (MÁTLOVÁ et al., 2006)

Chov	Kanec	Počet
Předenice		-
Buková	Pirátek 245	1
V. C. Hať	Sokolík 289, 292, Wiskont 23	3
Dražeň	Viskont 169, 177, Wiskont 17, 19	4
Výrov	Sudet 37, Matěj 121, 123, Sokolík 283, Apolón 227, 229, Pirát 17	7
Mladotice	Sudet 41, Viskont 179, 180, Sáčko 148, Mason 17, Párátek 248, 249, Wiskont 20	8
Částkov	Sudet 40, Matěj 127, Viskont 173, 174, 175, Mason 18, Akoga 22, Wiskont 16, Pirát 18	9
ISK	Párátek 243, Akoga 23	2
Celkem		34

2.4.5 Stav populace v roce 2007

Přeštické černostrakaté plemeno prasat se chovalo v pěti chovech pěti zemědělských podniků. Chovy v Předenicích, v ZD Hvozd a farma Dražeň ukončily chov přeštického černostrakatého plemene. Došlo tak k nepatrnému snížení prasnic, ale k vážnějšímu snížení počtu kanců, efektivní velikost přeštického černostrakatého plemene prasat byla 86 ks, což je úroveň kritického ohrožení. Počet odchovaného potomstva je uveden v tabulce 12.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 60 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 28 ks prasniček, resp. 3,6 ks a 2,2 ks kanečků. Plemenné jádro prasnic tvořilo 77 % počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2007).

Úroveň znaků v kontrole užitkovosti

Během posledních let se průměrný počet živě narozených a dochovaných selat vrhu výrazně neměnil, rovněž průměrný denní přírůstek od narození do 90 kg u prasniček a do 100 kg živé hmotnosti u kanečků byl během posledních let přibližně stejný. U podílu libového masa v živé hmotnosti 100 kg došlo k určitému snížení u prasniček a současně ke zvýšení průměrné výšky špeku. U kanců došlo ke zvyšování podílu libového masa z živé hmotnosti 100 kg a ke snížení výšky špeku. Zabřezávání prasnic po prvému zapuštění bylo na úrovni 82 % (přirozená plemenitba 86 %, inseminace 79 %).

Na jeden chov působilo v plemenitbě v průměru 6,2 ks kanců jak uvádí tabulka 13, v genealogických liniích bylo v průměru 2,8 ks kanců (u linií Apolón a Sáčko byl pouze jeden kanec).

Připárovací plán projednaný na poradě chovatelů dne 22. 4. 2007 v Plzni Černicích, byl dodržen (MÁTLOVÁ *et al.*, 2007).

Tabulka 12: Počet kanců a prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2007 (MÁTLOVÁ et al., 2007)

Chov	Počet	Prasnice	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	Kanců	PJ	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
ZD Merklín – Buková	1	53	22	18	2	1
Žihelský statek a.s. V. C. Hať	4	32	64	26	6	1
Kralovická zemědělská a.s, Výrov	2	28	12	5	-	-
ZD Mladotice	8	56	97	40	4	2
RESPO Tachov – Částkov	7	70	102	53	6	7
Celkem	22	239	297	142	18	11

Tabulka 13 : Seznam kanců působících v jednotlivých chovech během roku 2007 (MÁTLOVÁ et al., 2007)

Chov	Kanec	Počet
Buková	Pirátek 245, Akoga 24	2
V. C. Hať	Viskont 182, Sokolík 289, 292, Wiskont 24	4
Výrov	Sudet 37, Matěj 123, Apolón 229, Pirát 17	4
Mladotice	Sudet 41, Viskont 179, 180, Sáčko 148, Mason 17, 19, Wiskont 20, 25	8
Částkov	Sudet 40, Matěj 127, Viskont 173, 174, 175, 181, Mason 18, Akoga 22, Wiskont 16	10
ISK	Párátek 243, Akoga 23, 25	3

2.4.6 Stav populace v roce 2008

Genový zdroj přeštického černostrakatého plemene prasat se udržoval v pěti chovech pěti zemědělských podniků, koncem roku ukončil chov ZD Merklín-Buková. Došlo tak k nepatrnému snížení počtu prasnic, ale efektivní velikost se nezměnila, byla 85 ks, což je úroveň kritického ohrožení to je uvedeno v tabulce 14. Počet odchovaného potomstva je uveden v tabulce 15.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 64 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 30 ks prasniček, resp. 5 ks a 2,7 ks kanečků. Plemenné jádro prasnic tvořilo 64 % počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2008).

Úroveň znaků v kontrole užitkovosti

Během posledních let se průměrný počet živě narozených a dochovaných selat vrhu výrazně neměnil, rovněž průměrný denní přírůstek od narození do 90 kg u prasniček a do 100 kg živé hmotnosti u kanečků byl během posledních let přibližně stejný. U podílu libového masa v živé hmotnosti 100 kg došlo k určitému zvýšení u prasniček a současně ke snížení průměrné výšky špeku. U kanců došlo ke zvýšení podílu libového masa z živé hmotnosti 100 kg a ke snížení výšky špeku. Zabřezávání prasnic po prvním zapuštění bylo na úrovni 79 % (v přirozené plemenitbě 83 %, v inseminaci 76 %).

Počet kanců působících v jednotlivých chovech během roku byl značně nevyrovnaný, od dvou do desíti jak je uvedeno v tabulce 16. Rovněž zastoupení kanců v jedenácti genealogických liniích bylo nevyrovnané, od jedné (linie Amperor a Sudet) do šesti (linie Viskont).

Na základě provedených analýz byla navržena a schválena úprava Metodiky pro uchování a využití přeštického černostrakatého plemene prasat - genetického živočišného zdroje pro rok 2009 v těchto bodech šlechtitelského programu:

- Zajištění velikosti populace,
- Úroveň znaků v kontrole užitkovosti (chovný cíl),
- Zajištění počtu kanců a jejich genealogických linií,
- Finanční zabezpečení.

(MÁTLOVÁ *et al.*, 2008)

Tabulka 14: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech v roce 2008 (MÁTLOVÁ et al., 2008)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
ZD Merklín	Buková	2	33
Žihelský statek a.s.	V.C. Hať	5	69
Kralovická zemědělská	Výrov	3	14
ZD Mladotice	Mladotice	10	99
RESPO Tachov s.r.o.	Částkov	7	79
ISK		1	-
Celkem		28	294

Tabulka 15: Počet kanců a prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2008 (MÁTLOVÁ et al., 2008)

Chov	Počet	Prasnice	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	Kanců	PJ	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
V.Č. Hať	4	47	72	29	4	1
Výrov	2	14	9	1	5	1
Mladotice	7	64	91	57	5	3
Částkov	10	64	83	34	6	6
Celkem	23	189	255	121	20	11

Tabulka 16: Seznam kanců působících v jednotlivých chovech během roku 2008 (MÁTLOVÁ et al., 2008)

Chov	Kanec	Počet
Buková	Akoga 24, Pirátek 245	2
V.C. Hať	Sokolík 289, 292, Viskont 182, 183, Wiskont 24	5
Výrov	Apolón 229, 230, Pirát 27	3
Mladotice	Mason 17, 19, 20, Pirátek 250, Sáčko 148, Sudet 41, Viskont 179, 180, Wiskont 20	10
Částkov	Amperor 23, Mason 18, Pirát 18, 19, Sáčko 149, Viskont 174, 181	7
ISK	Akoga 23	1
Celkem		28

2.4.7 Stav populace v roce 2009

Přeštické černostrakaté plemeno prasat se chovalo v šesti chovech šesti zemědělských podniků, to je uvedeno v tabulce 17. Koncem roku 2008 farma Buková ZD ukončila chov prasat, ale byly založeny dva nové chovy, a to „Horáková

farma“ (Čejč) a v pracovišti Kostelec nad Orlicí ve VÚŽV. Došlo tak k nepatrnému snížení počtu prasnic (245 ks), ale zvýšení počtu kanců (36 ks), a tím se efektivně velikost populace zvýšila z 85 ks na 125 ks. Počet prasnic plemenného jádra a odchovaného potomstva je uveden v tabulce 18.

V průměru na jeden chov bylo odchováno (s testem vlastní užitkovosti) 31 ks a klasifikováno (s posouzením TKZ) 18 ks prasniček, resp. 6,3 ks a 2,2 ks kanečků. Plemenné jádro prasnic tvořilo 74 % počtu prasnic (MÁTLOVÁ *et al.*, 2009).

Úroveň znaků v kontrole užitkovosti

Během posledních let se průměrný počet živě narozených a dochovaných selat vrhu výrazně neměnil, rovněž průměrný denní přírůstek od narození do 90 kg u prasniček a do 100 kg živé hmotnosti u kanečků byl během posledních let přibližně stejný. U podílu libového masa z živé hmotnosti 100 kg došlo k určitému snížení u prasniček a současně ke zvýšení průměrné výšky špeku. U kanců došlo ke zvyšování podílu libového masa z živé hmotnosti 100 kg a ke snížení výšky špeku. Zabřezávání prasnic po prvému zapaštění bylo na úrovni 77 % (přirozená plemenitba 78 %, inseminace 76 %).

Počet kanců působících v jednotlivých chovech během roku a zastoupení kanců v genealogických liniích je uvedeno v tabulce 19. Počet kanců v jednotlivých chovech byl značně nevyrovnaný a to od jedné do deseti (v průměru však 5 ks kanců). Rovněž zastoupení kanců v jedenácti genealogických liniích bylo nevyrovnané, od jedné (linie Amperor a Sokolík) do sedmi (linie Viskont), v průměru 3,1 kanců (MÁTLOVÁ *et al.*, 2009).

Tabulka 17: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech v roce 2009 (MÁTLOVÁ et al., 2009)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
Žihelský statek a.s.	V.C. Hat'	4	70
Kralovická zemědělská	Výrov	5	18
ZD Mladotice	Mladotice	10	83
RESPO Tachov s.r.o.	Částkov	10	54
VÚZV	Kostelec n.O.	-	-
Horáková farma	Čejč	3	20
ISK		4	-
Celkem		36	245

Tabulka 18: Počet kanců a prasnic plemenného jádra (PJ) a počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2009 (MÁTLOVÁ et al., 2009)

Chov	Počet kanců	Prasnice PJ	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
			Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
V. C. Hat'	3	55	48	22	14	3
Výrov	3	16	2	2	-	-
Mladotice	7	57	69	35	5	5
Částkov	2	24	50	41	6	2
Kostelec n. O.	6	6	6	2	6	2
Čejč	2	20	9	4	7	1
ISK	3	-	-	-	-	-
Celkem	26	178	184	106	38	13

Tabulka 19: Seznam kanců působících v jednotlivých chovech během roku 2009 (MÁTLOVÁ et al., 2009)

Chov	Kanec	Počet
V. C. Hat'	Akoga 29, Sokolík 293, Viskont 183, Wiskont 28	4
Výrov	Akoga 27, Apolón 229, 230, Pirát 20, Sáčko 150	5
Mladotice	Akoga 26, Mason 20, Pirátek 250, Sudet 43, 44, Viskont 179, Wiskont 26	7
V. vorce	Akoga 22, Amperor 23, Mason 18, Pirát 18, 19, Viskont 173, 174, 175, 181, 185	10
Kostelec	Pirátek 251, 252, Sáčko 149	3
Čejč	Akoga 32	1
ISK (Salas)	Akoga 25, 28, Wiskont 27	3
ISK(Radouš)	Akoga 23	1
Celkem		34

2.5 Udržování a ochrana plemene

2.5.1 Udržování plemene

Cílem chovu genetických rezerv není konzervace bez dalšího pokroku, ale setrvalé zlepšování, to znamená šlechtění v rámci podmínek, v nichž se daný genetický zdroj vyvíjel a adaptoval, s ohledem na jeho příští možné využití. Je nutno zajistit uchování co nejširší škály jedinců s rozličným genotypem pro potenciální využití v budoucnu. Podle výsledků genetických analýz plemenů bude postupně přistoupeno k záměrnému připařování podle individuálního připařovacího plánu, aby bylo dosaženo maximálního rozšíření a využití všech dostupných genů v populaci (STIBAL, 2007).

1. Zákonné a etické důvody

V roce 1994 nabyla v České republice v platnost Úmluva o biologické rozmanitosti OSN (1992), začleněná do české legislativy jako Sdělení ministerstva zahraničí věci č. 134/1999 Sb. Tato úmluva zavazuje státy k ochraně a trvale udržitelnému využití svých genetických zdrojů. Uchování původních plemen, jako součástí svého kulturního a historického dědictví je samozřejmým úkolem každého kulturního národa.

Legislativně je ochrana genetických zdrojů upravena zákonem o plemenitbě (v úplném znění jako č.344/2006 Sb.), vyhláškou č. 447/2006 Sb., a dále Národním programem vyhlášeným ministerstvem zemědělství 14. 6. 2006, financovaným z prostředků Státního rozpočtu (STIBAL, 2007).

2. Povinnost vůči budoucím generacím

Je nutné předpokládat, že i v našich populacích původních plemen se vyskytují takové geny nebo jejich kombinace, které by v budoucnosti mohly mít dosud neobjevený význam (STIBAL, 2007).

2.5.2 Kryokonzervace

ŘÍHA *et al.* (2001) poznamenává, že u prasat byly pokusy s kryokonzervací embryí dlouhou dobu neúspěšné. Existuje několik prací, které referují o úspěšné kryokonzervaci prasečích embryí při zmrazení do -196 °C.

Formou kryokonzervace je uchován v současné době reprodukční materiál – inseminační dávky a embrya. Kryokonzervace inseminačních dávek i od plemeníků z přirozené plemenitby přinesla ojedinělou příležitost dlouhodobě sledovat vybrané parametry, konkrétně pak kvalitu spermatu (ROZKOT *et al.*, 2010).

Vědci z americké University of Illinois si vytkli za cíl optimalizovat kryokonzervaci kančího spermatu. Díky relativně vysokému podílu vody není hluboké zmrazování kančího spermatu v běžné praxi téměř vůbec rozšířené, i když se vyznačuje celou řadou předností. Sperma je možné transportovat na velké vzdálenosti, aniž by jakkoliv ztratilo na kvalitě a genetickou výbavu špičkových plemenných zvířat je možné „uskladnit“ prakticky neomezeně. Tým expertů bude zjišťovat, jak by mohli američtí chovatelé prasat pomocí hlubokozmrazeného spermatu dosáhnout většího plemenářského pokroku a zlepšení biobezpečnosti. Pro zvýšení procentického poměru oprasených plemenic z 80 na 90 je nutné optimalizovat celou řadu faktorů, kromě jiného také inseminaci (NEHASILOVÁ, 2010).

Bylo tedy možné analyzovat změny kvality ejakulátů kanců tohoto plemene nepřetržitě po několik let. V rozmezí let 2001- 2009 bylo získáno a vyhodnoceno 99 ejakulátů od 83 ks plemenných kanců z různých farem zabývajících se chovem přeštického prasete. Kanci byli rozděleni do čtyř skupin. Odběr ejakulátu byl prováděn běžným postupem přímo na jednotlivých farmách, hodnocení kvality spermatu probíhalo v laboratoři. Posouzení spermií proběhlo subjektivně mikroskopickým počtem a koncentrace spermií byla stanovena hemocytometricky. Významným ukazatelem, jenž předurčuje kvalitu spermatu, výskyt morfologicky abnormálních spermií (MAS) byl hodnocen s využitím barvicí metody podle Čerovského. Přežitelnost spermií, jejich motilita, byla hodnocena 24 hodin po uskladnění naředěného spermatu. (ROZKOT *et al.*, 2010).

Struktura populace

Vývoj početního stavu podporované populace od roku 2003 do roku 2010 je uveden v tabulce 25.

Tabulka 25: Vývoj početního stavu podporované populace 2003 – 2010

Rok	Celkový počet prasnic	Celkový počet kanců	Počet chovů
2003	332	39	9
2004	334	40	7
2005	330	33	7
2006	331	30	7
2007	311	23	5
2008	294	28	5
2009	245	36	6
2010	192	28	7

2.6 Metodika pro uchování a využití plemene

Metodika pro uchování a využití přeštického černostrakatého plemene prasat se jak uvádí FIEDLER, FIEDLEROVÁ a SMITAL (2004) zabývá:

- Vedením evidence,
- Způsobem uchování,
- Šlechtitelským programem.

2.7 Stav populace v roce 2010

V roce 2010 bylo přeštické černostrakaté plemeno prasat chováno v 7 chovech 7 zemědělských podniků, jak uvádí tabulka 20. V průběhu roku došlo k ukončení chovu podnikem RESPO Tachov s.r.o., naopak vznikl jeden chov nový (farma Cvrčovice). Vzhledem k této skutečnosti došlo ke snížení efektivní velikosti populace ze 125 ks na 98 ks. Počet prasnic plemenného jádra a odchovaného potomstva je uveden v tabulce 21.

V průměru na jeden chov bylo odchováno 160 ks prasniček a 22 ks kanečků a klasifikováno (s posouzením TKZ) 98 ks prasniček a 18 ks kanečků.

Průměrný denní přírůstek od narození se u prasniček pohyboval od 483 g do 594 g (korekce na 90 kg hmotnosti) a u kanečků od 559 g do 618 g (korekce na 100 kg hmotnosti). V porovnání s rokem 2009 se tento ukazatel udržuje na přibližně stejné úrovni. Avšak i nadále pokračuje trend předchozích let, kdy u prasniček i kanečků dochází ke zvyšování podílu libového masa a zároveň ke snížení výšky hřbetního tuku. Průměrný podíl libového masa byl v roce 2010 na úrovni 61,3 % u prasniček (tj. o 1,6 % více v porovnání s rokem 2009) a 61,8 % u kanečků (tj. o 2,6 % více). Výška špeku u prasniček dosáhla průměrné hodnoty 0,82 cm (korekce na 90 kg hmotnosti) a 0,86 cm u kanečků (korekce na 100 kg hmotnosti). Zabřezávání prasnic po prvním zapaštění bylo na úrovni 74,5 % (přirozená plemenitba 82,1 %, inseminace 69,2 %).

Počet kanců působících v jednotlivých chovech (tabulka 22), během roku a zastoupení kanců v genealogických liniích. Celkem v chovech působilo 35 ks kanců jedenácti linií. V jednotlivých chovech se počet kanců pohyboval od jedné do třinácti, rovněž zastoupení kanců v jednotlivých liniích byl nevyrovnaný (od jedné v linii Pirát do osmi v linii Akoga).

Celkový počet kanců a prasnic plemenného jádra a odchovaných plemenných zvířat v letech 2000 až 2010 je uveden v tabulce 23 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2010).

Tabulka 20: Počet kanců a prasnic v jednotlivých chovech k 31. 8. 2010 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2010)

Podnik	Chov	Počet kanců	Počet prasnic
Žihelský statek a.s.	V. Č. Hať	5	48
Kralovická zemědělská a.s.	Výrov	8	22
ZD Mladotice	Mladotice	8	94
VÚŽV	Kostelec n. O.	3	8
Horáková farma	Čejč	1	20
ISK Salaš		3	-
Ing. Martin Sedlář		-	-
Celkem		28	192

Tabulka 21: Počet odchovaných plemenných zvířat za rok 2010 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2010)

Chov	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
	Odchov VU	Klas. TKZ	Odchov VU	Klas. TKZ
V. C. Hať	13	9	4	4
Výrov	31	8	3	3
Mladotice	99	71	7	6
Velké dvorce	50	41	6	2
Kostelec n. O.	14	7	8	5
Čejč	3	3	-	-
Celkem	184	106	38	13

Tabulka 22: Seznam kanců působících v jednotlivých chovech během roku 2010 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2010)

Chov	Kanec	Počet
V. C. Hať	Akoga 29,34, Sokolík 293, Viskont, 183, Wiskont 28	5
Výrov	Akoga 27, Apolón 229, 230, Pirát 20, Sáčko 150, 153, 154, 155	8
Mladotice	Akoga 26,35, Mason 20,23,24, Pirátek 250, Sáčko 152, Sokolík 295, Sudet 43, 44, Viskont 179,187, Wiskont 26	13
Kostelec	Amperor 25,26, Pirátek 251,252, Sáčko 151	5
Čejč	Akoga 32	1
ISK (Salas)	Akoga 25, 28, Wiskont 27	3
Celkem		35

Tabulka 23: Počet kanců, prasnic plemenného jádra a odchovaných plemenných zvířat v letech 2000 až 2010 (MÁTLOVÁ et al., 2010)

Rok	Počet kanců	Prasnice PJ	Produkce prasniček		Produkce kanečků	
			odchov VU	klas.	odchov VU	klas.
2000	40	261	824	401	53	17
2001	36	264	757	376	50	19
2002	37	265	854		52	21
2003	39	237	673	231	35	15
2004	37	229	607	242	29	13
2005	31	248	497	197	24	17
2006	28	227	436	192	29	13
2007	22	239	297	142	18	11
2008	23	189	255	121	20	11
2009	26	181	184	106	38	13
2010	23	136	160	98	22	18

3. Závěr

Cílem předložené bakalářské práce bylo vyhodnotit současný stav populace přeštického černostrakatého plemene a zachytit vývojové trendy početních stavů, parametrů užitkovosti zvířat zařazených do programu uchování genetických živočišných zdrojů.

Z dostupných materiálů vyplývá, že nepříznivá situace na trhu s komoditou vepřového masa se odráží i v chovech, které udržují populaci přeštického černostrakatého plemene prasat.

Z provedené analýzy vyplývá, že:

- od roku 2002 dochází k poklesu počtu prasnic základního stáda genové rezervy,
- úměrně klesají stavy prasnic plemenného jádra,
- reprodukční užitkovost je stabilizována,
- výrazně poklesla produkce prasniček se zkouškou vlastní užitkovosti,
- dochází k výraznému poklesu klasifikovaných prasniček ze 401 ks v roce 2001 na 98 ks v roce 2010.

Doporučení pro praxi:

- ze stavu kritického ohrožení populace vyplývá potřeba zjednodušit šlechtitelský program,
- vzhledem k poklesu počtu chovatelů umožnit i chov méně početných stád než v předchozích letech,
- inovovat metodiku pro uchování a využití plemene, zejména zjednodušit podmínky pro provádění polních testů za účelem snížení nákladů pro chovatele,
- pokračovat v kryokonzervaci pro zachování genealogických linií.

4. Použitá literatura

DIBLÍK, T.; KLUSÁČEK, J.; FIEDLER, J. Přepočtové koeficienty pro vyrovnání velikosti vrhů u prasat. *Živočišná výroba*. 1986, roč. 31, č. 8, s. 737 - 742.

FIEDLER, J.; FIEDLEROVÁ, M.; SMITAL, J. *Přeštické černostrakaté plemeno prasat: Genetický zdroj*. 1. vyd. Praha – Uhřetěves: Výzkumný ústav živočišné výroby, 2004. 166 s. ISBN 80-86454-39-8.

HODAN, J. Historie vzniku a průběh zvelebování chovu přeštického prasete. *Vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. 1998, roč. 1, č. 2, s. 3 – 4.

HOVORKA, F.; SIDOR, V.; SMÍŠEK, V. *Chov prasat*. Praha: SNZ, 1967, 382 s.

HOVORKA, F.; PAVLÍK, J.; POUR, M.; BRANDEJS, M. Komplexní vyhodnocení importovaných prasat plemen pietrain a landrase v letech 1965 – 1975. *Dílčí závěrečná zpráva*. VŠZ Praha, 1978, s. 74.

IVÁNEK, J.; ŠŤASTNÝ, J. Zušlechtování přeštických černostrakatých prasat. *Náš chov*. 1989, roč. 49, č. 3, s. 123 - 125.

KAREL, M. *Zemědělství na Plzeňsku*. Plzeň, 1938. 15 s.

KOLÁŘ, J. Výrobní poměry při výkrmu prasat ušlechtilého bílého plemene, přeštického a jejich kříženců. Sborník ČSAZV. *Živočišná výroba*. 1955, roč. 1, č. 10, s. 787 – 817.

KOUBEK, K. *Výsledky meziplenného křížení v ČSR*. 1. vyd. Praha: Československá akademie zemědělských věd, 1960. 299 s.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2003. s. 84.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2004. s. 59.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2005. s. 85.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2006. s. 55.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2007. s. 56.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2008. s. 57.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2009. s. 85.

MÁTLOVÁ, V., et al. *Výroční zpráva národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství*. Praha-Uhřetěves: Národní středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat, VÚŽV, 2010. s. 58.

MOSKAL, V. Zhodnocení hlavních krevních linií kanců a rodina prasnic přeštického černostrakatého prasete. *Kandidátská disertační práce*. VÚŽV Uhřetěves, 1961, s. 314.

MOSKAL, V. Ke zdokonalení plemene prasat lze použít zušlechtovacího křížení. *Náš chov*. 1963, roč. 23, č. 2, s. 14 – 16.

MOSKAL, V. Regenerace, úprava chovného cíle a plemenného standardu přeštického prasete. *Náš chov*. 1964b, roč. 24, č. 10, s. 404 – 409.

MOSKAL, V. Výzkum fenotypových a genotypových parametrů vlastností výkrmnosti a jatečné hodnoty při čistokrevné plemenitbě a křížení přeštického černostrakatého plemen prasat. *Závěrečná zpráva*. Praha: VÚŽV Uhřetěves, 1970, s. 18 – 33.

MOSKAL, V. Výkrmnost a jatečná hodnota při zušlechtovacím křížení přeštických černostrakatých prasat s plemen pietrain do 90 kg ž. v. *Živočišná výroba*. 1971b, roč. 16, č. 10 – 11, s. 827 – 835.

MOSKAL, V. K zušlechtování přeštického černostrakatého plemene prasat. *Náš chov*. 1974a, roč. 34, č. 9, s. 298 – 301.

NEHASILOVÁ, D. Výzkum kryokonzervace kančího spermatu [online]. 2010 [cit. 2011-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.agronavigator.cz/default.asp?ids=0&ch=1&typ=1&val=100086>>.

PAŘÍZEK, M. *et al.* *Speciální zootechnika. Díl třetí. Chov prasat.* Praha : Státní zemědělské, 1960. 1316 s.

PETRŽELKOVÁ, V. Živý poklad z Čech – přeštické černostrakaté prase. *Lužanský občasník.* 2010, roč. 6, č. 11, s. 3 – 4.

POUR, M. Růst a úhyn hybridních selat během odchovu v podmínkách produkčního velkochovu. *Živočišná výroba.* 1985, roč. 30, č. 9, s. 801 – 806.

PULKRÁBEK, J., *et al.* *Chov prasat.* 1. vyd. Praha: Profi Press, 2005. 160 s. ISBN 80-86726-11-8.

ROZKOT, M.; FRYDRYCHOVÁ, S.; LUSTYKOVÁ, A.; LIPENSKÝ, J. Pohnutá historie a současnost přeštického černostrakatého prasete. *Náš chov.* 2010, roč. 70, č. 9, s. 14 – 16.

RYBÁŘ, J. *Vyhodnocení zkoušek výkrmnosti a jatečné hodnoty přeštického prasete podle výsledku kontrolní stanice v Líšíně.* Diplomová práce. Vysoká škola zemědělská v Praze, 1965, s. 127.

ŘÍHA, J., *et al.* *Reprodukce v procesu šlechtění prasat.* Asociace chovatelů masných plemen v Rapotíně, 2001. 135 s.

STIBAL, J. Přeštické černostrakaté prase. [online]. 2007 [cit. 2011-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.genetickezdroje.cz/index.php?p=prasata&site=default>>.

STUPKA, R.; ŠPRYSL, M.; ČÍTEK, J. *Základy chovu prasat.* 1. vyd. Praha: PowerPrint, 2009, 182 s. ISBN 978-80-904011-2-9.

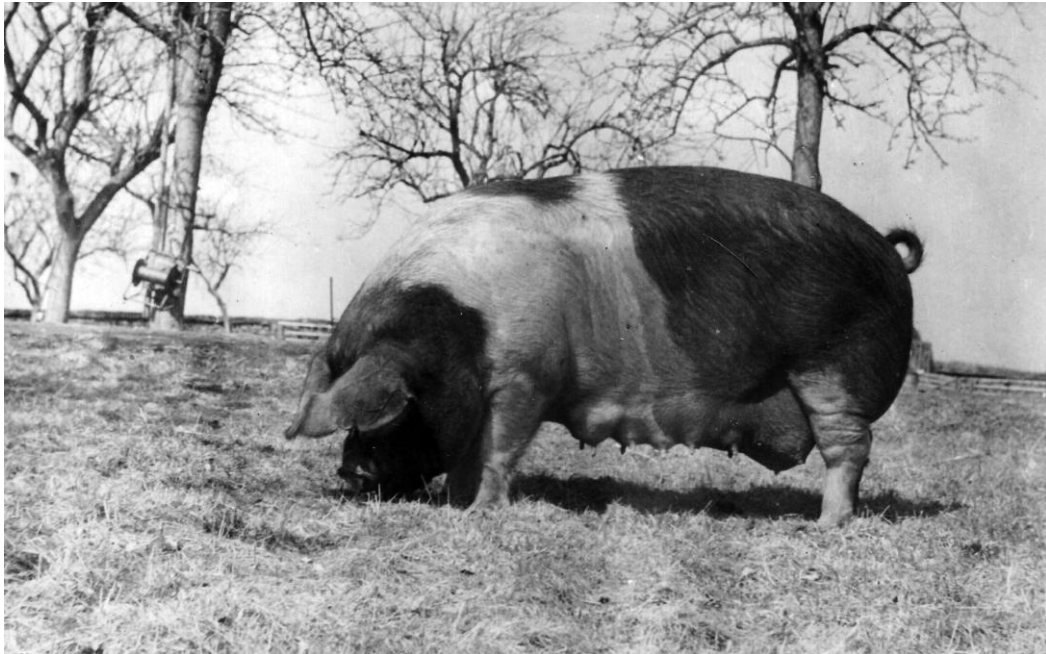
ŠAFRÁNEK, F. Kmenové a plemenné chovy prasat v ČSSR, jejich zaměření na užitkovost. In: *Sborník ze semináře k chovu přeštického prasete a dalším možnostem jeho uplatnění*. Plzeň, 1968. s. 15 - 23.

ŠILER, R. Srovnání jatečné hodnoty u jednotlivých typů bílého ušlechtilého prasete a plemen používaných k užitkovému křížení. *Živočišná výroba*. 1960, roč. 5, č. 12, s. 911 – 924.

TOLAR, J. JZD Merklín – chovatelské hospodářství v chovu černostrakatých prasat. *Náš chov*. 1960, roč. 20, č. 2, s. 47.

5. Příloha

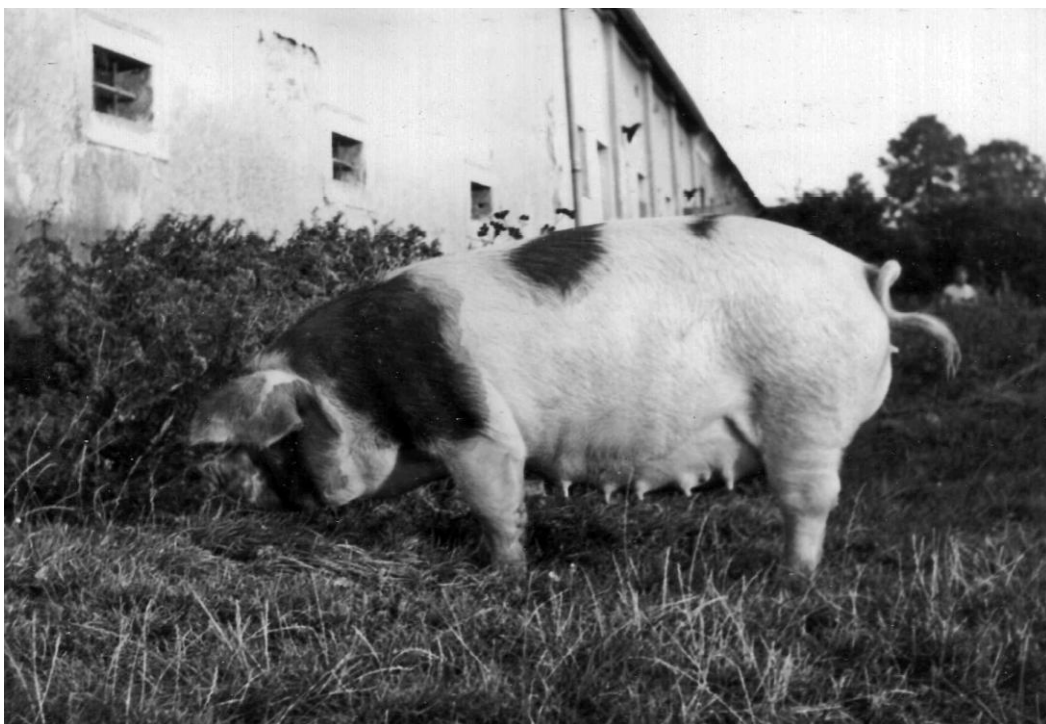
Obrázek 1: Plemenná prasnice P 455 Fidela (RYBÁŘ, 1965)

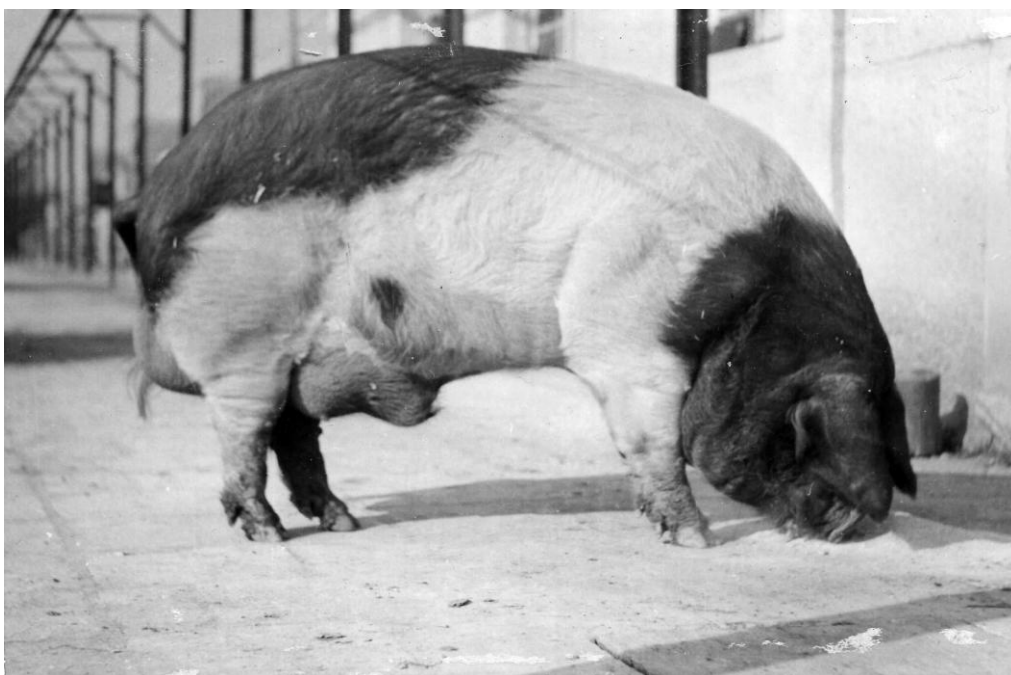
Obrázek 2: Plemenná prasnice P 711 Emka (RYBÁŘ, 1965)

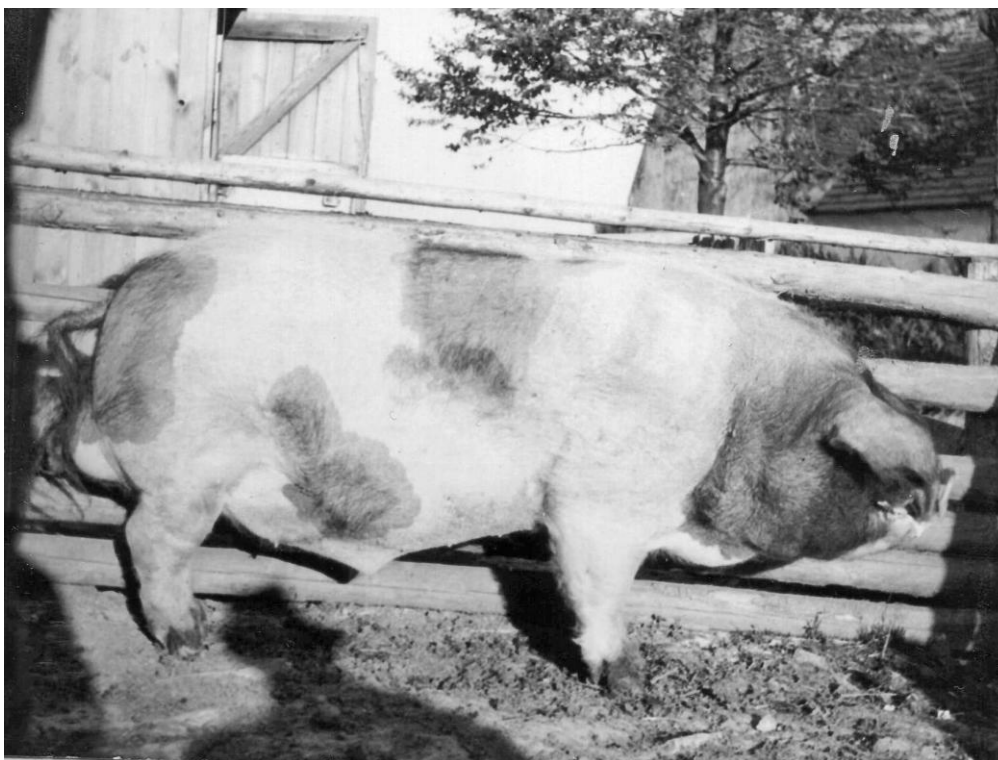
Obrázek 3: Plemenná prasnice P 431 Fíca (RYBÁŘ, 1965)

Obrázek 4: Plemenný kanec P 202 Viskont (RYBÁŘ, 1965)

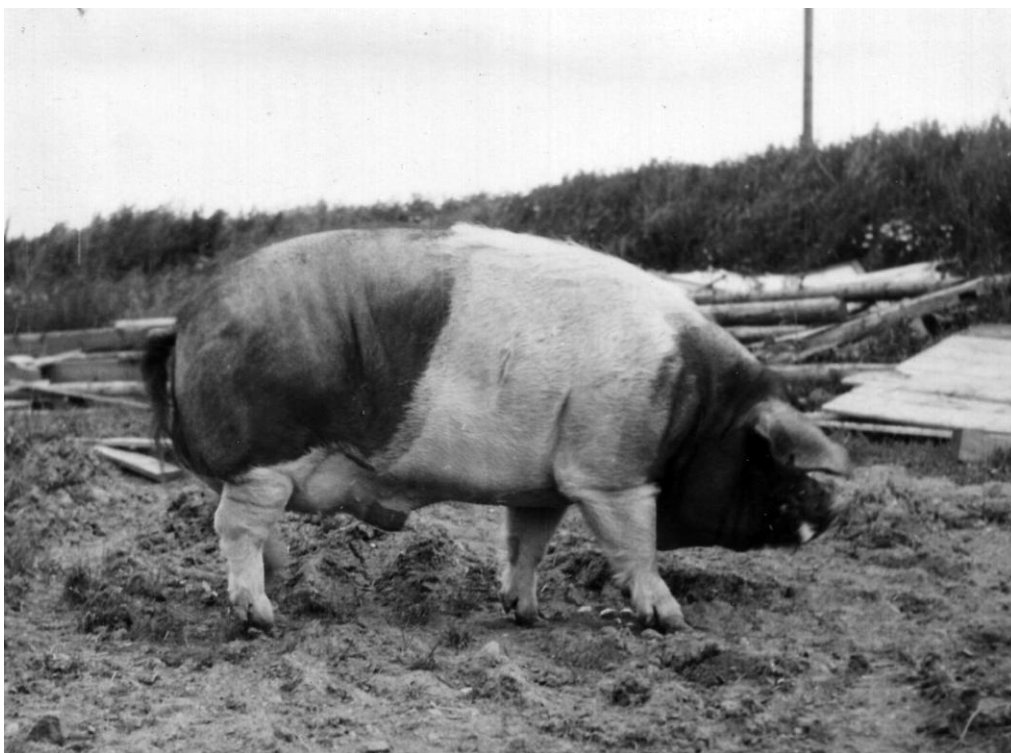
Obrázek 5: Plemenný kanec P 1 Vojta (RYBÁŘ, 1965)

Obrázek 6: Plemenný kanec P 90 Vojta (RYBÁŘ, 1965)

Obrázek 7: plemenný kanec P 13 Sigurt (RYBÁŘ, 1965)

Obrázek 8: Plemenný kanec P 382 Forster (RYBÁŘ, 1965)

